

BoerenNatuurweek

Van groei tot bloei

GLB pilots – de belangrijkste resultaten

Workshop BoerenNatuurweek 17 maart 2021

Walter Menkveld, Marjon Schultinga, Bram Derikx, Willemien Geertsema

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

BOERENNATUUR

Workshop BoerenNatuurweek 17 maart 2021

STEL JE VRAGEN IN DE CHAT (to “All panellists and attendees”)

Mentimeter: www.menti.com – INLOGCODE – Wie is aanwezig in deze workshop? Betrokkenheid pilots

1. Introductie op de pilots, NSP en nieuwe pilots (Willemien)
2. Puntensysteem voor de ecoregeling (Walter)
3. Relatie conditionaliteit, ecoregeling en ANLb (Marjon)
4. Kennis voor effectieve vergroening (Bram)
5. Rol collectieven in ecoregeling (Willemien)
6. Wat nemen we mee naar NSP? (Willemien)

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandsontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland

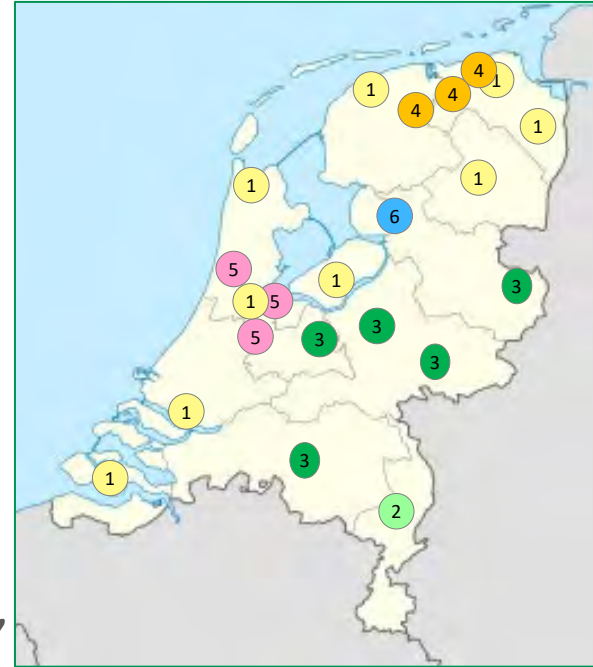
Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

BOERENNATUUR

Algemene introductie GLB pilots

- 7 pilots 'Toekomstbestendige landbouw nieuw GLB'
- Uitgevoerd door 19 agrarische collectieven en LTO
- Maart 2019-maart 2021
- Verkennen mogelijkheden nieuwe GLB (vanaf 2023)
 - Betere resultaten (biodiversiteit, bodem, water, klimaat e.a)
 - Nieuwe onderdeel ecoregeling
- Nieuwe pilot regeling momenteel opengesteld: (GLB pilots), Veenweide en Kringlooplandbouw

1. Akkerbelt

2. Groen, Productief en levend Limburg

3. 50 Tinten Groen

4. Hoe?Zo!

5. Waterrijke Veenweidegebieden

6. Kievit als boegbeeld voor vergroening

7. Sectorale bouwstenen (landelijk)

Wat deden de pilots

- Bouwstenen voor NSP uitdenken en uitproberen
 - proces, stelsel (wie doet wat) en veldmaatregelen
- Gezamenlijk: koepelproject voor oa
 - gezamenlijke communicatie, bv film 'Landbouw kan groener'
 - input in NSP (verderop in workshop)

Uitgelicht: Gebiedsproces en keuzemenu

- Keuzemenu = onderdeel ecoregeling: maatregelen om doelen te realiseren
- Gebiedsproces: input vanuit de praktijk, de boer aan het stuur
 - Gebiedsproces: beleidsdoelen → maatregelenmenu → bedrijfsplannen
 - Maatregelen passend in bedrijfsvoering
- Sectorale pilot
 - Enquête en regiobijeenkomsten → maatregelen conditionaliteit en ecoregeling
 - Sectoraal keuzemenu → bedrijfsplannen → sectorplannen
- Keuzevrijheid, invloed, doelgerichtheid vergroten motivatie

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandsontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

BOERENNATUUR

Een puntensysteem voor de ecoregeling

Ervaringen van 3 GLB-pilots

BoerenNatuurdag 17 maart 2021

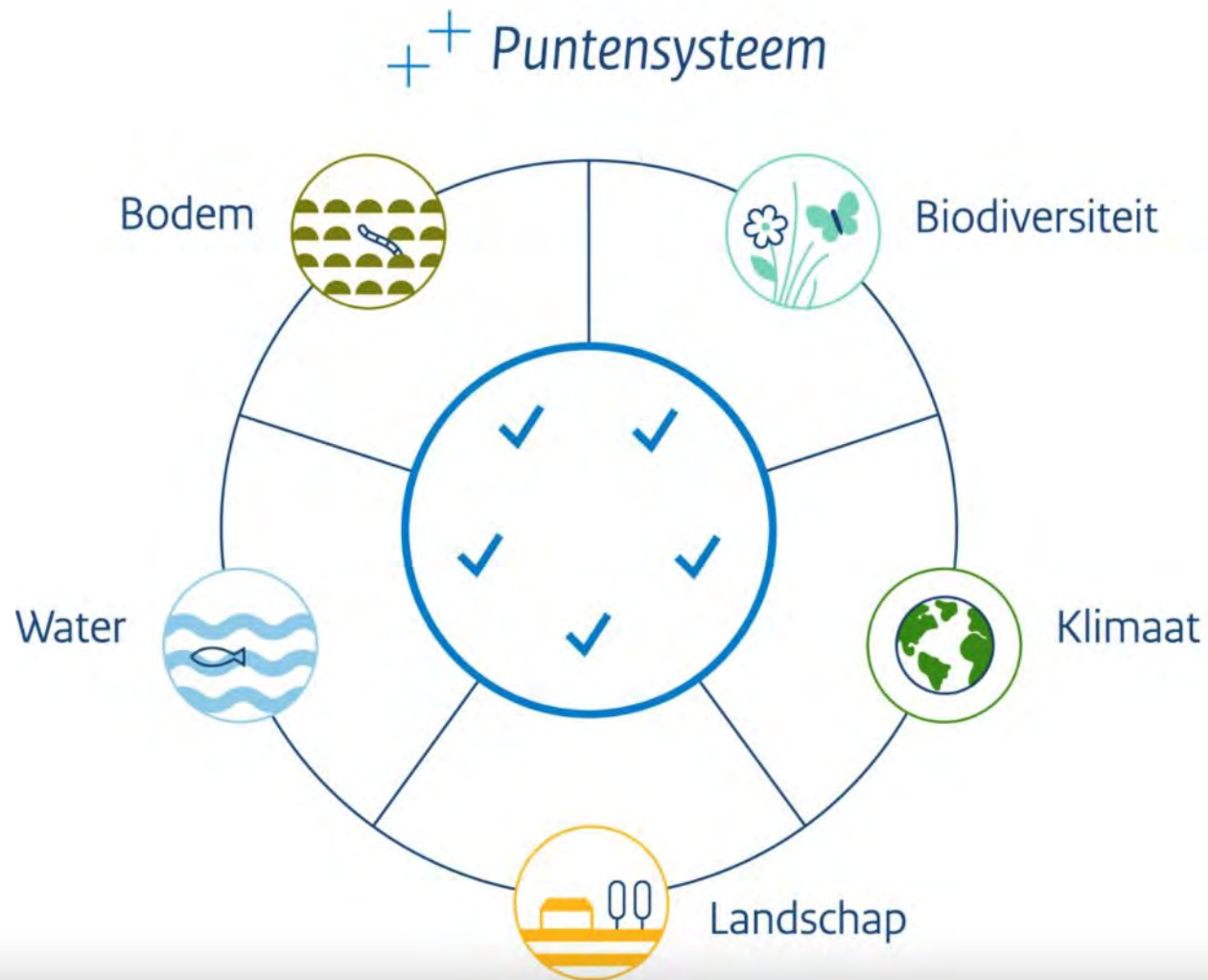
3 pilots met een puntensysteem

Vergroening van waterrijke veenweiden

Puntensysteem eco-regeling gericht op:

Sturing met een puntensysteem

- Toespitsing op regio, grondsoort en/of bedrijfstak.
- Sturing op prioritaire vergroeningsthema's.
- Puntentoekenning naar prestatieniveau: hoe beter de prestatie, hoe meer punten
- Extra punten voor een gunstige ruimtelijke configuratie van maatregelen
- Selectieve extra bonussen. (bv. deelname ANLb, kennisactiviteiten)

Puntensysteem is niet gewikkeld

- Punten voor maatregelen
- Hoe beter de prestatie, hoe meer punten
- Staffeling: brons, zilver, goud

De achterkant van het puntensysteem

#	Maatregel	Eisen	Klei/Veen	1 punt	2 punten	3 punten	4 punten	Melding	Registratie/ controle
1	Beperking N-kunstmestgift op bedrijfsniveau	Verlaging N-gift tov gebruiksnorm (uitgedrukt in zuivere N)	Veen	- 50 kg N/ha	- 75 kg N/ha	- 100 kg N/ha	- 125 kg N/ha		bemestingsplan 2020 waarin de aangevoerde en eindvoorraad kunstmest is verwerkt.
			Klei	- 25 kg N/ha	- 50 kg N/ha	- 75 kg N/ha			
2	Minder eiwit voeren, check ureumgehalte melk	Ureumgehalten (jaargemiddelde)		<25	<23	<20			Resultaten Ureum melkfabriek of direct uit ZNET of Melkweb
3	Mestvrije zone langs alle sloten	Langs alle sloten een strook waar niet wordt bemest. Gemeten vanaf de RVO-perceelsgrenzen. Op veen is dat vanaf de waterlijn, op klei is dat vanaf de 'knik' in het talud.		1m	1,5 m	2 m	> 1,5% van het totale bedrijfsoppervlak is bemestingsvrije zone		Fysiek (korrels, meststroken)
4	Beperkt grasland vernieuwen /scheuren, grond niet zwart	maximaal % per jaar van totale oppervlakte gem. over 3 jaar. excl. natuurland	Veen	5 % per jaar	2 % per jaar	0 % per jaar		Ja, binnen 2 weken	Meldingen, Fysieke constatering in het veld.
5	Aandeel grasland (blijvend+tijdelijk), % grasland van totale bedrijfsoppervlakte	% Grasland van totale bedrijfsoppervlakte excl. natuurland	Klei	8 % per jaar	5 % per jaar	2 % per jaar			Meitelling 2020 i.r.t. 2019
			Veen	100					Gecombineerde Opgave 2020
			Klei	90	95	100			Opgave Meitelling 2020
6	Aanleg groeitrappen in voorjaar	Vroeg beweiden en in 2x maaien met minimaal 1 week er tussen		Start beweiding bij voldoende draagkracht en voor 10 april (bij ongunstige weersomstandigheden +/- 3 dagen)	zoals bij 1 punt én voorjaarsnede in min. 2 keer maaien met min. 1 week ertussen. Per maaibeurt moet	Als 1 en 2, daarbij beide maai beurten in balen of over elkaar gekuild - doel is gezamenlijk voeren			Startdatum beweiding op graslandkalender. Fysieke constatering in het veld en op het erf. Maaimomenten als genoteerd in kalender.
7	Optimale bodem-pH	Minimaal 1 monster met pH-analyse per 15 ha (dus bij 40 ha 3 monsters) met pH-meting	Veen	pH > 4,8 en < 5,2 Bij te lage pH een plan van aanpak.	Bij te lage pH bekalken volgens advies		Alle percelen pH op orde bij gemiddeld 1 monster per 8 ha		Analysresultaten bodem (niet ouder dan 4 jaar) met minimaal 1 monster met pH per 15 ha Indien bekalkt: aankoopbonnen kalkmeststof
			Klei	pH >= 5 Bij te lage pH een plan van aanpak.	Bij te lage pH bekalken volgens advies				
8	Deelname studielclubbijeenkomst, minimaal 2x			X					Presentielijst
9	Oudere koeien/minder jongvee	Gemiddelde leeftijd bij afvoer van melkkoeien		> 5 jaar en 4 mnd	> 6 jaar en 1 mnd	> 6 jaar en 8 mnd			Jaaroverzicht CRV
10	Later maaien mestvrije zone (doelstelling bevorderen kruidenrijkdom, niet wenselijk wanneer sterke verruiging/ witbol is te verwachten. Alleen te kiezen icm bemestingsvrijezone. Werkt goed icm beweiden)	x% randen niet met de eerste maar met de tweede snede meemaaien Werkt het beste indien perceel ook wordt beweide		25-50%	50-75%	75-100%			Fysiek
11	Geen 1e snede gras met een zeer hoge verteerbaarheid oogsten.	VCOS onder een bepaald niveau - ook bij één kuil met meerdere snedes		1e snede is gem <80	1e snede is gem. <78				kuilmonsters 1e snede
12	Beperking uitrijperiode drijf mest najaar	Niet uitrijden na:		15-aug	01-aug				Fysieke constatering in het veld. Graslandkalender (GGK) en invulkwallet GGG
13	Beperking uitrijperiode kunstmest najaar	Niet uitrijden na:	Veen	15-aug	01-aug				Fysieke constatering in het veld. Graslandkalender (GGK) en invulkwallet GGG
			Klei	01-sep	15-aug				
14	Stimuleren beweiding / extra lang beweiden	Maatschappelijk/Gezondheid. Minimaal aantal uren weidegang:		1000 uur (dagen x uren: 167 x 6 / 100 x 10 / 42 x 24)	1400 uur (dagen x uren: 233 x 6 / 140 x 10 / 58 x 24)	1800 uur (dagen x uren: 300 x 6 / 180 x 10 / 75 x 24)			ZNET of melkweb: beweidingsoverzicht. Graslandkalender
15	N-Bodemoverschot (KLW)	N-Bodemoverschot in KLW kleiner dan (excl mineralisatie veen):		120 kg N/ha	90 kg N/ha	60 kg N/ha			Kringloopwijzer
16	Aandeel vlinderbloemigen (gras/klaver). De pH van de bodem is belangrijk voor een goede stikstofbinding (pH > 5,2 is moeilijk op veen). Het aandeel klaver is goed te sturen door bemesting en graslandmangement (zie Handboek grasklaver)	% grasland met minimaal 20% vlinderbloemigen		25%	50%	100%			Fysiek. Aangeven in applicatie graslandkalender
17	Aandeel eiwit van eigen land	% eiwit van eigen land in KLW groter dan:		60%	65%	70%			Kringloopwijzer
18	Pleksgewijs gebruik van bestrijdingsmiddelen - niet volvelds	Beperking is van kracht op gehele bedrijfsoppervlakte			X			Ja, binnen 2 weken	Graslandkalender en melding
19	Gebruik applicatie voor bijhouden (digitale) graslandkalender en meldingen	De gegevens in de applicatie zijn een weergave van de actuele stand van zaken; de invoer loopt maximaal 1 week achter.		X					Applicatie
20	Handhaven of creëren van een hoog waterpeil langs veenpercelen in de zomer	Drooglegging van juni tot en met september niet groter dan 40 cm onder gemiddelde maaiveld. % van de slootlengte waar dit wordt gerealiseerd of waar dit wordt gehandhaafd:	Veen	10-25%	25-50%	>50%	Zelf opzetten peil (extra punt)	Ja, binnen 2 weken na opzetten peil	Fysiek
21	Gebruik van de baggerpomp. Eisen zijn: minimaal 1,5 m uit kant en voor 15 augustus	Beperking Periode. Jaarlijks is op minimaal x % van het bedrijf onder beheer bagger vanuit een waterelement op aangrenzende		10-25% bedrijf en voor 15 aug. verder uitgevoerd conform ANLb contract	25-50% bedrijf en voor 15 aug uitgevoerd	50-75% van het bedrijf en voor 15 aug uitgevoerd		Ja, binnen 2 weken	Melding, fysieke controle en Graslandkalender: data en percelen

De voorkant van het puntensysteem

Maatregelen GLB pilot

Bedrijfsinvoer

Grondsoort

Veen

Bedrijfsvoering

Gangbaar

Maisteelt

Nee

Module

Bodem

Overzicht

Maak overzicht

Keuze optionele maatregelen

Maatregel

Mestvrije zone langs alle sloten

Aanleg groeitrappen in voorjaar

Optimale bodem pH

Later maaien mestvrije zone

Geen 1e snede gras met een zeer hoge verteerbaarheid op

Beperking uitruijperiode drijfmest najaar

Beperking uitruijperiode kunstmest najaar

Stimuleren beweiding / extra lang beweiden

N-Bodemoverschot K/LW

Vlinderbloemigen (gras/klover)

Eisen

Langs alle sloten een strook waar niet wordt bemest. Gemeten vanaf de RVO-perceelsgrenzen. Op veen is dat vanaf de waterlijn, op klei is dat vanaf de 'knik' in het talud.

Vroeg beweiden en in 2x maaien met minimaal 1 week er tussen.

Keuze

1 punt: 1m

2 punten: zoals bij 1 punt én voorgaande

ken; de invoer loopt maximaal

1 punt: Toepassen

emiddelde maaiveld. % van de

✓ Niet toepassen

1 punt: 10-25% bedrijf

2 punten: 25-50% bedrijf

3 punten: >50% bedrijf

n een hoog waterpeil langs

2 punten: Toepassen

1 punt: Toepassen

Beperking is van kracht op gehele bedrijfspervlakte

van de actuele stand van zaken; de invoer loopt maximaal

Onze ervaringen met een puntensysteem

- Deelnemende boeren enthousiast: kan kiezen wat bij zijn bedrijf past
- Stimulerend
- Niet ingewikkeld om aan te vragen door de boer
- Controle verder ontwikkelen
- Kennis over B,W,K nodig

Hoe verder?

- Ministerie zeer geïnteresseerd.
- Puntensysteem voor ecoregeling opnemen in NSP
- Nieuwe GLB-pilot: Doorontwikkelen van een puntensysteem
 - Ontwikkelen
 - Testen
 - Demobedrijven
- In 2023 operationeel

Vergroeningsmaatregelen in het nieuwe GLB

Hoe kunnen we zorgen voor effectieve invulling?

Totstandkoming veldmaatregelen

- Ruim 75 maatregelen ontwikkeld
 - Passend bij gebiedsdoelen
 - Samen met agrariërs
- Waar we over nadachten:
 - Welke maatregel past het best in welke laag?
 - Conditionaliteit
 - Ecoregeling
 - ANLb
 - Hoe zet je de maatregelen meest effectief in?

Effectieve invulling: wel of geen sturing nodig

- Verschillende manieren:
 - Ruimtelijk: op bedrijfs- of gebiedsniveau
 - Kennis
 - Puntensysteem/waardering
- Wel of niet nodig:
 - Samenwerking of minimale dekkingsgraad nodig
 - 'altijd goed' maatregelen
- Uit pilots kwam naar voren:
 - Biodiversiteit en landschap: ruimtelijke sturing nodig voor effectiviteit
 - Klimaat, bodem en water: sturing door kennis nodig voor effectiviteit

Kruisbestuiving tussen de lagen bevordert effectiviteit!

Samenhang kan op verschillende manieren:

- Maatregelen in lichtere en zwaardere varianten spreiden over de lagen
- ANLb maatregelen opnemen in de ecoregeling
 - Soms sturing gewenst
- Ecomaatregelen ‘opplussen’ met ANLb beheer
 - Aanwezigheid in ecoregeling, beheer in ANLb
 - Potentieel doelmatig, vraagt wel aanpassingen ANLb

Aandachtspunten

- Concurrentie voor akkerranden is groot, zowel in ANLb als in ecoregeling. Mogelijke oplossingen:
 - Benut ook potentie niet-productieve elementen: bv ecologisch beheerde sloten
 - Kleinschaligheidstoeslag
- Erven als stepping stones: vallen nu buiten de boot
- Ga niet voor te lichtgroen en te generiek!

Zomerbeeld sloot (voor 1 augustus)

Kennis voor een effectieve vergroening

Kennis voor effectieve vergroening – waar staan we?

- “We” weten inmiddels heel veel over:
 - Biodiversiteit (positief en negatief)
 - Vergroening (positief en negatief)
 - Economische consequenties (positief en negatief)
- En toch gebeurt er (te) weinig op het gebied van vergroening landbouw
 - Urgentie
 - Zitten we in ‘oude’ structuren
 - Zijn we bang om te veranderen
- Of:
 - weten “We” toch minder dan dat we denken?
 - weten “We” de kennis onvoldoende en overtuigend over te brengen

Kennis - uitdaging

- De uitdaging die voor ligt:
 - Kennis overdragen op boeren (en erfbetreders)
- Met als doel:
 - Twijfel en enthousiasme zaaien
 - Verandering oogsten

Kennis voor effectieve vergroening – wat is nodig?

- Aanwakken enthousiasme en verdieping kennisniveau op het boerenerf:
 - Bij de boer, door bijeenkomsten, veldexcursies, best practices, demo's en lezingen op maatregelniveau:
 - Toegepaste kennis over concrete maatregelen (bv gefaseerd maaien/kruidenrijk grasland/bouwplan verruiming etc...)
 - Kennis infrastructuur
 - Toegankelijk en laagdrempelig
 - Sparringpartner
- Verandering oogsten
 - Een aanvullend/nieuw perspectief voor de boer
 - Toegevoegde waarde 'vergroening' binnen bedrijfsvoering
 - Beweging naar een natuurinclusief agrarisch bedrijf
 - Onderdeel van duurzame rendabele toekomst primaire bedrijf

Kennis voor effectieve vergroening – kennisinfrastructuur

- Kennisbehoefte is aanwezig waarbij sprake is van te weinig kennisaanbod en/of op te grote afstand
- Optie: Loketfunctie met kenniscentrum (in de vorm van een Landbouwloket)
 - Aanspreekpunt/vraagbaak/scharnierpunt overheid-praktijk (markt)
 - Vraag en antwoord / Coaching
 - Netwerk, experimenten en projecten
- Welke rol kunnen Collectieven vervullen
 - Wensbeeld: Collectieven vormen idealiter in samenwerking met gebiedspartijen een “Landbouwloket”
 - Nodig: Ervaring op doen op gebied van gebiedsgerichte collectieve aanpak en loketfunctie (nieuwe GLB-pilots)
 - Nodig: Samenwerking met gebiedspartijen concretiseren (LTO/TBO/overheden/erfbetreders)
 - Ontwikkeling: van ANLb → GLB (collectieve vergroening) → verduurzamen rendabele landbouw

Nieuwsgierig? stel gerust vragen!

Rol collectieven bij de ecoregeling

■ Ecoregeling:

- Voor alle boeren, vrijwillig, laagdrempeling
- Eerste pijler, aanvullend op conditionaliteit
- Draagt bij aan verbetering bodem, water, klimaat, biodiversiteit en landschap
- Puntensysteem

*Foto's pilot Limburg: intensief kruidenrijk
(boven) grasland en groenbemester mengsel
(onder)*

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandsontwikkeling: Europa
investert in zijn platteland

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

BOERENNATUUR

Rol in pilots

- Rol collectieven in de pilots
 - Planning
 - Werving
 - Advies & begeleiding
 - Contract, controle & uitbetaling
- Mentimeter
 - Welke rol zien jullie voor collectieven weggelegd in de ecoregeling?
 - Inhoudelijke kennis op (nieuwe) thema's?

Foto's pilot Kievit als boegbeeld (NW Overijssel)

Conclusies pilots over rol collectieven ecoregeling

- Rol uitvoering ecoregeling:
 - Collectieven: onafhankelijke advies- en kennispartner (maar niet enige)
 - Overheid: contracten, controle en uitbetaling
- Gebiedsprocessen:
 - Collectieven verbinding tussen beleid en praktijk
 - Ontwikkelen keuzemenu's
 - Overheid aan zet voor regie en kaderstellend (doelen, opgaven)
- Wat nodig:
 - Verder doorontwikkelen, groei
 - En draagvlak en vertrouwen behouden

Foto Pilot Limburg

Wat nemen we mee naar het Nationaal Strategisch Plan

- NSP in workshop (18 maart 9:30)
- Ervaringen en ideeën gedeeld met NSP (schriftelijk, mondeling, bijeenkomsten)
 - Relatie ecoregeling en ANLb (belang van sturing, kennis)
 - Rol landbouwsector en collectieven in ecoregeling (boer aan het stuur en gebiedspartij met kennis van de praktijk)
 - Meerwaarde regionaal maatwerk (maar hou het simpel)
 - Puntensystemen, meer prestaties = meer belonen
 - Ecoregeling ondersteunend voor ANLb doelen
- Ervaringen van pilots bundelen we in landelijke eindrapportage
- Aanbevelingen voor bestuurders van BN en LTO

